

Projecten

Rode Lijst sprinkhanen en krekels

EIS-Nederland heeft van het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (IKC natuurbeheer) opdracht gekregen om een voorstel te schrijven voor de Rode Lijst van de Nederlandse sprinkhanen en krekels. Dit voorstel wordt in overleg met een begeleidingscommissie samengesteld door ondergetekende en zal door het ministerie worden overgenomen ter publikatie in het Staatsblad en in het z.g. "Rode Boekje", een toelichting op de Rode Lijst.

De afgelopen jaren zijn er vanuit het ministerie richtlijnen ontwikkeld om het opstellen van Rode Lijsten voor verschillende soortgroepen uniform te laten plaatsvinden. Daartoe zijn de IUCN categorieën naar de Nederlandse situatie vertaald en zijn kwantitatieve criteria opgesteld voor toedeling van soorten tot deze categorieën. De criteria zijn o.a. gebruikt voor de Rode lijst van dagvlinders. In principe komen alleen inheemse en ingeburgerde soorten in aanmerking voor opname op de Rode Lijst. Selectie gebeurt op basis van twee criteria: een zeldzaamheidscriterium en een trendcriterium. Beiden gaan uit van atlasblokgegevens (of voor vogels en zoogdieren aantallen individuen). Ten behoeve van deze criteria worden twee perioden gedefinieerd: een recente periode en een referentieperiode. Zeldzaamheid wordt bepaald op basis van atlasblokgegevens van de recente periode en trend (achteruitgang) op basis van de vergelijking van de atlasblokgegevens van beide perioden.

Het bestand van de sprinkhanen en krekels is een van de grootste bestanden die EIS in beheer heeft. Het is dan ook relatief geschikt om de deze criteria toe te passen. Als recente periode is gekozen voor de periode 1980-1993, terwijl de referentieperiode tussen 1900 en 1950 ligt. Deze perioden verschillen sterk: in de referentieperiode is vooral collectiemateriaal aanwezig uit 436 atlasblokken, terwijl in de recente periode vooral veldwaarnemingen aanwezig zijn uit 1429 van de 1495 atlasblokken in Nederland. De gegevens in de referentieperiode zijn niet toereikend om direct de achteruitgang te bepalen. Als gevolg van het verschil in inventarisatieinspanning lijken de meeste soorten dan vooruit te gaan. Vandaar dat pas na correctie voor de inventarisatieinspanning de achteruitgang werd bepaald. Voor soorten van vochtige gebieden, die vroeger nauwelijks bezocht werden, is nog een extra correctie toegepast. Natuurlijk kunnen we hier niet vooruit lopen op de resultaten. Toch zal iedereen die wat weet van de ontwikkelingen van de Nederlandse sprinkhanen begrijpen, dat soorten als de wrattenbijter en de zadelsprinkhaan op de Rode lijst zullen staan.

Wat mogen we van de Rode lijst verwachten en wat kunnen we er mee? In het algemeen wordt de signaalfunctie van een rode lijst het belangrijkste gevonden. Het wordt met een rode lijst direct aan iedereen duidelijk welke soorten extra aandacht behoeven in het natuurbeleid en -beheer.

Het landelijk natuurbeleid wordt voor een belangrijk deel gebaseerd op zogenaamde "doelsoorten". Voor doelsoorten zijn drie criteria van belang: zeldzaamheid, trend en internationaal belang. Als een soort aan twee of drie van deze criteria voldoet is het een doelsoort. Van de Rode lijst zijn dus de soorten die zeldzaam zijn en achteruit zijn gegaan automatisch doelsoort. Internationale belangrijke soorten zijn soorten waarbij het voorkomen in Nederland van groot belang is voor het internationaal voortbestaan van de soort. Bij de broedvogels is de grutto een goed voorbeeld van een i-soort.

Duidelijke, eenduidige criteria voor het samenstellen van een lijst met internationaal belangrijke soorten zijn niet beschikbaar. (Is dit misschien een taak voor de internationale poot van EIS?) Reeds gebruikt zijn criteria ten aanzien van het aandeel, dat NL in het areaal inneemt en de mate waarin NL centraal binnen dat areaal ligt (Siepel et al. 1993). Bij toepassing van deze criteria op sprinkhanen komen vooral soorten naar voren die buiten Nederland meestal veel talrijker zijn dan in Nederland. Het is echter niet eenvoudig een andere objectieve maat te bepalen voor het belang van Nederland voor het voortbestaan van soorten. In het voorstel voor de Rode lijst wordt kort op deze problematiek ingegaan.

Het voorstel voor de Rode lijst Sprinkhanen en Krekels wordt in het voorjaar 1996 gepresenteerd. Tegelijkertijd zullen ook het boek "De sprinkhanen en krekels van Nederland", de definitieve rode lijst en de toelichting hierop worden gepresenteerd. Het voorstel voor de Rode lijst wordt gepubliceerd in Nederlandse Faunistische Mededelingen.

Baudewijn Odé

Project Hymenoptera Aculeata

De auteurs van de in voorbereiding zijnde aculeatenatlas zijn op 28 oktober bijeen gekomen te Leiden om de voortgang te bespreken. Duidelijk werd dat er nog veel te doen valt. De teksten van de inleidende hoofdstukken moeten bijna alle nog geschreven worden (op het hoofdstuk van Willem en Albertine Ellis na), de soortbesprekingen zijn al wel voor een groot deel af. Hieraan moet echter nog veel geredigeerd worden om tot een evenwichtig totaal te komen. Daarom is afgesproken om voor april 1996 alle soortteksten af te hebben.

De auteurs zijn over het algemeen enthousiast aan het werk. Jammer genoeg heeft Gijs van der Zanden te kennen gegeven gezien zijn hoge leeftijd prioriteiten te moeten stellen en wat de atlas betreft daarom af te haken. Het door hem verzorgde gedeelte zal door Theo Peeters worden overgenomen. Arjan Stroo zal de teksten van Andrena schrijven, in overleg met Remco Leys, die voor schrijven weinig tijd kan vrij maken.

Het was een geslaagde dag, waarop veel werd besproken over inhoud en uitvoering. Na afloop van het overleg vertoonden Jan van Arkel en Wim Klein fraaie dia's, die als kleurenillustraties gebruikt zouden kunnen worden.

Arjan Stroo